

KOHTUJURISTI SEISUKOHT

JÁN MAZÁK

10. november 2009¹**I – Sissejuhatus**

1. Käesoleva eelotsusetaotlusega, mille suhtes otsustas Euroopa Kohus kohaldada eelotsusetaotluse esitanud kohtu palvel eelotsuse kiirmenetlust, mis on nähtud ette Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 23a, esitas Administrativen sad Sofia-grad (Sofia linna halduskohus, Bulgaaria) meile EÜ artikli 68 lõike 1 ja EÜ artikli 234 alusel neli eelotsuse küsimust, mis käsitlevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiivi 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (edaspidi „tagasisaatmisdirektiiv”)² artikli 15 lõigete 4–6 tõlgendamist.

2. Nende küsimuste ja alaküsimustega, mis neil on, küsib eelotsusetaotluse esitanud ko-

hus Euroopa Kohtult peamiselt, kas käesoleval juhtumil tuleb kohaldada tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 sätteid, mis käsitlevad väljasaatmise eesmärgil toimuva kinnipidamise maksimaalset kestust, ning kuidas tuleb arvutada selleks ette nähtud tähtaegu, kui lähtuda põhikohtuasja asjaoludest. Ta küsib Euroopa Kohtult ka, missugustel tingimustel võib asuda seisukohale, et väljasaatmine ei ole mõistlikult võimalik, ning kas ja missugustel tingimustel võib isikut edasi kinni pidada, kui väljasaatmine ei ole mõistlik ja kinnipidamise kestuse pikendamise võimalused on ammendatud.

3. Need küsimused kerkisid menetluses, milles eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tegema otsuse omal algatusel ja viimase kohtuastmena Said Shamilovich Kadzoevi kinnipidamise õiguspärasuse ja tema edasise

1 – Algkeel: prantsuse.

2 – ELT L 348, lk 98.

kinnipidamise kohta välismaalaste ajutise majutamise erikeskuses Sofia linna lähedal.

II – Õiguslik raamistik

A – Tagasisaatmisdirektiiv

4. Tuleb märkida, et kinnipidamise maksimaalset kestust käsitlevate normide lisamine oli tagasisaatmisdirektiivi vastuvõtmise ajal üks kõige suuremaid vaidlusi tekitanud küsimusi oluliste erinevuste tõttu, mis valitsesid – ja valitsevad veel nüüdki teataval määral – selles osas liikmesriikide õigusaktide ja praktika vahel.

6. Tagasisaatmisdirektiivi artikkel 15, mis paikneb peatükis „Kinnipidamine väljasaatmise eesmärgil”, on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kui muid piisavaid, kuid leebemaid sunnimeetmeid ei ole konkreetsel juhul võimalik tulemuslikult kohaldada, võivad liikmesriigid kinni pidada ainult kolmanda riigi kodaniku, kelle suhtes kohaldatakse tagasisaatmismenetlust tagasisaatmise ettevalmistamiseks ja/või väljasaatmise läbiviimiseks, eelkõige kui:

5. Kuna Euroopa Kohus peab esimest korda selgitama teatavaid selle direktiivi artikli 15 elluviimisega seotud aspekte, on praegusel eelotsusemenetlusel niisiis tähtsus, mis ületab käesoleva juhtumi piirid. See menetlus asetub delikaatsesse ja kestvasse protsessi, mille eesmärk on sobitada Euroopa Inimõiguste Kohtu tunnustatud riigi vääramatu õigus kontrollida välismaalaste sisenemist oma territooriumile ja viibimist seal³ ning tema õiguspärane huvi ennetada tõhusalt kuritarvitusi sisserände ja varjupaiga valdkonnas õigusriigi nõuete ja kaitsetasemega, mida pakutakse ringirändavatele isikutele rahvusvahelise õiguse, ühenduse õiguse ning eelkõige inimõiguste ja põhivabadustega.

a) on olemas põgenemise oht või

b) asjaomane kolmanda riigi kodanik hoiab kõrvale tagasisaatmise ettevalmistamisest või väljasaatmisest või takistab neid.

3 — Vt eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 25. juuni 1996. aasta otsus kohtuasjas Amuur vs. Prantsusmaa, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-III, punkt 41.

Iga kinnipidamine on võimalikult lühike ja see kestab ainult seni, kuni kestab väljasaatmise

korraldamine, ning see viiakse ellu nõuete-
kohase hoolsusega.

6. Liikmesriigid ei tohi lõikes 5 osutatud ajavahemikku pikendada, välja arvatud piiratud ajavahemiku puhul, mis ei ületa siseriikliku õiguse kohaselt veel kahteteist kuud, kui hoolimata nende mõistlikest jõupingutustest on tõenäoline, et väljasaatmise viibimise põhjuseks on:

[...]

3. Igal juhul vaadatakse kinnipidamine läbi mõistlike ajavahemike möödudes kas asjaomase kolmanda riigi kodaniku taotlusel või *ex officio*. Pikaajalise kinnipidamise korral toimub läbivaatamine kohtuasutuse järelevalve all.

a) asjaomase kolmanda riigi kodaniku koostöö puudumine või

4. Kui ilmneb, et väljasaatmine ei ole enam mõistlik õiguslikel või muudel kaalutlustel või lõikes 1 sätestatud tingimused enam ei kehti, ei ole kinnipidamine enam õigustatud ning asjaomane isik vabastatakse viivitamatult.

b) kolmandatest riikidest vajalike dokumentide hankimise viibimine.”

5. Kinnipidamine kestab seni, kuni on täidetud lõikes 1 sätestatud tingimused ning kuni see on vajalik eduka väljasaatmise tagamiseks. Iga liikmesriik sätestab kinnipidamise piiratud kestuse, mis ei tohi ületada kuut kuud.

7. Tagasisaatmisdirektiivi artikli 20 kohaselt jõustavad liikmesriigid nimetatud direktiivi järgimiseks vajalikud õigusnormid hiljemalt 24. detsembriks 2010.

B – *Asjakohane siseriiklik õigus*

8. Bulgaaria Vabariik võttis tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõiked 5 ja 6 siseriiklikku õigusesse üle 15. mail 2009 muudatusega⁴, mille ta tegi Bulgaaria Vabariigi välismaalaste seaduses (edaspidi „välismaalaste seadus“). Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõiget 4 ei ole Bulgaaria õigusesse üle võetud.

9. Välismaalaste seaduse artikli 44 lõige 6 sätestab, et juhul, kui välismaalase suhtes ei saa haldussunnimeedet kohaldada, kuna tema isik ei ole tuvastatud või esineb ilmne põgenemise oht, võib korralduse andnud asutus näha ette välismaalase sunniviisilise paigutamise välismaalaste ajutisse väljasaatmiskeskusesse, selleks et korraldada välismaalase toimetamine piiripunkti või väljasaatmine Bulgaaria Vabariigist.

10. Enne tagasisaatmisdirektiivi ülevõtmist välismaalaste seaduse muudatustega, mis võeti vastu 15. mail 2009, ei kehtinud väljasaatmiskeskuses majutamise kestuse suhtes mingit piirangut.

4 – „Bulgaaria Vabariigi välismaalaste seaduse muutmise ja täiendamise seaduse lisasätteid“ (DV nr 36, 2009), mille §-s 16 on sätestatud, et selle seadusega võetakse üle tagasisaatmisdirektiiv.

11. Praegu näeb selle seaduse artikli 44 lõige 8 ette, et „[m]ajutamine kestab kuni lõikes 6 nimetatud asjaolude kadumiseni, kuid mitte kauem kui kuus kuud. Majutamise kestust võib erandkorras pikendada veel kuni kahe teistkümneks kuuks, kui asjaomane isik keeldub pädevate asutustega koostööst, kui väljasaatmiseks vajalike dokumentide edastamine viibib või kui asjaomane isik ohustab riigi julgeolekut või avalikku korda“.

12. Välismaalaste seaduse artikli 46a lõiked 3–5 sätestavad:

„3. Väljasaatmiskeskuse juhataja esitab iga kuue kuu tagant nimekirja välismaalastest, kes on viibinud väljasaatmiskeskuses kauem kui kuus kuud, kuna esinevad riigist väljasaatmist takistavad asjaolud. Nimekiri saadetakse väljasaatmiskeskuse asukoha halduskohtule.

4. Pärast kuuekuulist majutamist väljasaatmiskeskuses otsustab kohus omal algatusel kinnisel istungil määrusega majutamise jätkumise, asendamise või lõpetamise üle. Kohtu määrus ei kuulu edasikaebamisele.

5. Kui kohus tunnistas vaidlustatud sunniviisilise majutamise korralduse kehtetuks või annab korralduse välismaalase vabastamiseks, vabastatakse viimane väljasaatmiskeskusest viivitamatult.”
15. 22. oktoobril 2006 anti tema suhtes „sunniviisilise majutamise” korraldus nr 3469. Selle korralduse alusel majutati S. Kadzoev Elhovo regioonis (Bulgaarias) asuvasse Lyubimetsi väljasaatmiskeskusesse, kus teda hoiti kuni 2006. aasta 3. novembrini. Sama kuupäeva korraldustega võeti tema suhtes ka haldussunnimeetmed „väljasaatmine” ja „Bulgaariasse sisenemise keeld”.

III – Kohtuasja faktilised asjaolud ja eelotsuse küsimused

13. Vaidluse põhilised faktilised asjaolud, mis on asjakohased käesolevas kohtuasjas, võib kokku võtta järgmiselt.
14. S. Kadzoevi pidasid 21. oktoobril 2006 kinni Bulgaaria piirivalveasutuste töötajad Türgi piiri lähedal. Kui ta kinni peeti, ei olnud tal isikut tõendavaid dokumente ja ta esitles end Said Shamilovich Huchbarovina, kes on sündinud 11. veebruaril 1979 Groznõis (Tšetšeenias). Ta teatas kohe kinnipidamisel, et ei soovi, et tema kinnipidamisest teavitataks Venemaa konsulaati. Hiljem tunnistas ta, et oli kasutanud vale identiteeti ja et tema õige perekonnanimi on Kadzoev, ning esitas sünnitunnistuse, millest ilmnas, et ta on sündinud 11. veebruaril 1979 Moskvast (endises Nõukogude Liidus), et tema isa on tšetšeen Shamil Kadzoev ja ema grusiinlanna Loli Elihvare.
16. 1. novembri 2006. aasta sunniviisilise majutamise korralduse nr 3583 alusel majutati S. Kadzoev tema suhtes võetud väljasaatmise haldussunnimeetme täideviimist oodates Busmantsi välismaalaste ajutise majutamise erikeskusesse Sofia lähedal. See majutamine oli ette nähtud seniks, kuni on kõrvaldatud kõik väljasaatmismeetme täideviimise takistused, st kuni isik saab dokumendid, mis võimaldavad tal reisida välismaale, ja talle on tagatud rahalised vahendid, mille eest ta saab pileti Tšetšeeniasse.
17. S. Kadzoev esitas korralduste peale saata ta välja, keelata tal Bulgaaria Vabariigi territooriumile siseneda ja majutada ta sunniviisiliselt välismaalaste väljasaatmiskeskusesse, kohtule kaebused, mis jäeti kõik rahuldamata. Kõik need meetmed, sealhulgas paigutamine ajutise majutamise keskesse jõustusi seega.

18. Hoolimata pingutustest, mida tegid Bulgaaria ametiasutused, valitsusvälised organisatsioonid ja S. Kadzoev ise turvalise kolmanda riigi leidmiseks, ei saavutatud mingit konkreetset kokkulepet ja ta ei ole siiani saanud reisidokumente.

19. Tuleb ka märkida, et oma viibimise ajal välismaalaste ajutise majutamise erikeskuses esitas S. Kadzoev 31. mail 2007 pagulaseks tunnistamise taotluse. Administrativen sad Sofia-gradile 9. oktoobri 2007. aasta otsusega jäeti see taotlus rahuldamata. 21. märtsil 2008 esitas ta uue varjupaigataotluse, mille võttis sama aasta 2. aprillil siiski tagasi. 24. märtsil 2009 esitas S. Kadzoev kolmanda pagulaseks tunnistamise taotluse. Administrativen sad Sofia-grad jättis 10. juuli 2009. aasta lahendiga S. Kadzoevi taotluse rahuldamata. Seda kohtulahendit ei saa edasi kaevata.

20. Eelotsusetaotlusest ilmneb ka, et S. Kadzoev taotles kahel korral sunniviisilise majutamise meetme asendamist leebema meetmega, st kohustusega anda regulaarselt allkiri oma elukohajärgsesse politseiregistrisse – taotlused, mille pädevad ametiasutused jätsid rahuldamata, sest ei suutnud näidata aadressi kontrollida.

21. Tuleb rõhutada, et S. Kadzoevit peetakse ikka kinni Busmantsi välismaalaste ajutise majutamise erikeskuses.

22. Põhikohtuasi algatati seepeale, et Administrativen sad Sofia-gradile esitati haldusakt, mille oli andnud siseministeeriumi juures asuva migratsiooni ameti direktor ja milles sellel kohtul paluti teha omal algatusel välismaalaste seaduse artikli 46a lõike 3 alusel otsus S. Kadzoevi välismaalaste ajutise majutamise erikeskuses hoidmise kestuse kohta.

23. Selles kontekstis otsustaski Administrativen sad Sofia-grad menetluse peatada, esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused ning paluda, et nende suhtes kohaldataks eelotsuse kiirmenetlust:

„1. Kas [...] direktiivi 2008/115 [...] artikli 15 lõikeid 5 ja 6 tuleb tõlgendada nii, et:

- a) kui liikmesriigi siseriiklik õigus ei näinud kuni kõnealuse direktiivi ülevõtmiseni ette ei kinnipidamise maksimaalset kestust ega kestuse

pikendamise põhjusi ja direktiivi ülevõtmisel ei nähtud ette uute sätete tagasiulatuvat kohaldamist, on direktiivi nimetatud sätted kohaldatavad alles alates direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmise ajast ja hõlmavad vaid seda aega?

tatud menetlus, kuigi asjaomane isik viibis kõnealuse menetluse toimumise ajal endistviisi nimetatud spetsiaalses kinnipidamisasutuses, tal ei olnud kehtivaid isikut tõendavaid dokumente, mistõttu esinevad kahtlused tema isiku osas, tal puuduvad elatusvahendid ja ta käitub agressiivselt?

- b) väljasaatmise eesmärgil eriasutuses kinnipidamise ajavahemikud nimetatud direktiivi tähenduses ei hõlma aega, mil liikmesriigist väljasaatmise otsuse täideviimine oli sõnaselge õigusnormi alusel keelatud, kuna kolmanda riigi kodaniku taotluse alusel oli algatatud varjupaigamenetlus, kuigi asjaomane isik viibis kõnealuse menetluse toimumise ajal endistviisi nimetatud kinnipidamisasutuses, kui seda lubab siseriiklik õigus?
2. Kas [...] direktiivi 2008/115 [...] artikli 15 lõikeid 5 ja 6 tuleb tõlgendada nii, et väljasaatmise eesmärgil eriasutuses kinnipidamise ajavahemikud nimetatud direktiivi tähenduses ei hõlma aega, mil liikmesriigist väljasaatmise otsuse täideviimine oli sõnaselge õigusnormi alusel keelatud, kuna tulenevalt kõnealuse otsuse peale esitatud kaebusest oli algatatud menetlus, kuigi asjaomane isik viibis kõnealuse menetluse toimumise ajal endistviisi nimetatud spetsiaalses kinnipidamisasutuses, tal ei olnud kehtivaid isikut tõendavaid dokumente, mistõttu esinevad kahtlused tema isiku osas, tal puuduvad elatusvahendid ja ta käitub agressiivselt?
3. Kas [...] direktiivi 2008/115 [...] artikli 15 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et väljasaatmine ei ole enam mõistlik, kui:
- a) riik, kelle kodanik asjaomane isik on, keeldus kinnipidamise kohtuliku kontrolli ajal väljastamast asjaomasele isikule tagasipöördumise eesmärgil reisidokumenti ja käesoleval ajal ei ole isiku suhtes sõlmitud tagasivõtulepingut kolmanda riigiga, kuigi liikmesriigi haldusasutused sellesuunalisi jõupingutusi jätkavad?
- b) kinnipidamise kohtuliku kontrolli ajal oli olemas tagasivõtuleping Euroopa Liidu ja selle riigi vahel, kelle kodanik asjaomane isik on,

kuid liikmesriik ei tuginenud uue tõendi – asjaomase isiku sünnitunnistus – olemasolu tõttu kõnealuse lepingu klauslitele, kusjuures asjaomane isik ei soovi tagasi pöörduda?

mised tingimused: asjaomasel isikul puuduvad kehtivad isikut tõendavad dokumendid, olenemata kehtivuse tähtajast, mistõttu esinevad kahtlused tema isiku osas, ta käitub agressiivselt, tal puuduvad elatusvahendid ja ükski kolmas isik ei ole kohustunud teda ülal pidama?

c) direktiivi [2008/115] artikli 15 lõikes 6 ette nähtud võimalused kinnipidamise tähtaegade pikendamiseks on ammendatud ja kui asjaomase isiku kinnipidamise kohtuliku kontrolli ajal vastavalt direktiivi artikli 15 lõike 6 punktile b ei ole tema suhtes sõlmitud tagasivõtulepingut kolmanda riigiga?

b) tuleb tema vabastamise otsuse tegemisel kontrollida, kas kolmanda riigi kodanikul on vastavalt liikmesriigi siseriikliku õiguse nõuetele vajalikud elatusvahendid liikmesriigi territooriumil toimetulekuks ja kindel elukoht?”

4. Kas [...] direktiivi 2008/115 [...] artikli 15 lõikeid 4 ja 6 tuleb tõlgendada nii, et kui kolmanda riigi kodaniku väljasaatmise eesmärgil kinnipidamise kontrollimisel tuvastatakse, et tema väljasaatmine ei ole mõistlik ja kinnipidamise kestuse pikendamise võimalused on ammendatud:

a) ei tule teda viivitamatult vabastada, kui kumulatiivselt on täidetud järg-

IV – Seisukoht

24. Kuna S. Kadzoev on oma märkustes vaidlustanud mitu eelotsusetaotluses kirjeldatud faktilist asjaolu, eelkõige oma väidetava agressiivse käitumise kinnipidamise ajal, ning viidanud rikkumistele, mis on üldiselt seotud Bulgaarias kehtiva sisserände- ja varjupaigaõiguse ning konkreetset tema majutamise tingimustega, tuleb kõigepealt meenutada, et vastavalt ülesannete jaotumisele Euroopa Kohtu ja siseriikliku kohtu vahel EÜ artiklis 234 kirjeldatud eelotsusemenetluses on selle õigusliku ja faktilise raamistiku kindlaksmääramine, millesse eelotsuse küsimus asetub, eelotsusemenetluse eseme väljaselgitamine faktilistest asjaoludest ja asjakohastest

siseriiklikest õigusnormidest lähtudes ning lõpuks ühenduse õigusnormide kohaldamine niisugustena, nagu neid on tõlgendanud Euroopa Kohus, ainult siseriikliku kohtu ülesanne.⁵

arvesse, et need puudutavad direktiivi, mille ülevõtmise tähtaeg ei ole veel möödunud.

25. Euroopa Kohus ei ole seega pädev tuvas-tama juhtumi faktilisi asjaolusid ega tegema otsust S. Kadzoevi kinnipidamise õiguspära-suse ja sellega seotud menetluste kohta, mille osas on pealegi esitatud kaebus ka Euroopa Inimõiguste Kohtule.⁶ Euroopa Kohus peab hoopis piirduma sellega, et teeb põhikohtuasjas lahendatava vaidluse seisuko-hast kasuliku otsuse temale esitatud ühenduse õiguse tõlgendamise küsimuste kohta.

A – *Vastuvõetavus*

26. Kuna see on nii, analüüsin nüüd eelotsuse küsimusi, järgides põhimõtteliselt nende esitamise järjekorda. Näib siiski, et kasulik oleks analüüsida koos esimese küsimuse alaküsimust b ja teist küsimust, sest mõle-mad küsimused käsitlevad väljasaatmis-otsuse täideviimise peatamise juhtumeid.

28. Kohe alguses tuleb meenutada, et välja-kujunenud kohtupraktika kohaselt on sise-riiklikul kohtul, kes asja menetleb, pädevus kohtuasja eripära arvestades hinnata nii eelotsuse vajalikkust oma otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Kuna esitatud küsimused puudutavad ühenduse õiguse tõlgendamist, eeldatakse niisiis, et need on vajalikud, nii et Euroopa Kohus peab põhimõtteliselt nende kohta otsuse tegema.⁷

27. Kõigepealt tuleb siiski arutada eelotsuse küsimuste vastuvõetavust, võttes eelkõige

29. Siseriikliku kohtu esitatud eelotsuse küsi-musele vastamisest keeldumine on väljakuju-nenud kohtupraktika kohaselt võimalik üksnes juhul, kui on ilmne, et ühenduse õiguse tõlgendamine või kehtivuse hinda-mine, mida siseriiklik kohus palub, ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste

5 — Vt selle kohta eelkõige 18. novembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-107/98: Teckal (EKL 2008, lk I-8121, punktid 31, 34 ja 39); 7. juuni 2007. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-222/05–C-225/05: van der Weerd jt (EKL 2007, lk I-4233, punktid 22 ja 23) ja 15. novembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-162/06: International Mail Spain (EKL 2007, lk I-9911, punkt 24).

6 — Saïd Shamilovich Kadzoev vs. Bulgaaria, 20. detsembril 2007 esitatud kaebus.

7 — Vt selle kohta 1. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-286/02: Bellio F.lli Srl (EKL 2004, lk I-3465, punkt 27); 15. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-393/04 ja C-41/05: Air Liquide Industries Belgium (EKL 2006, lk I-5293, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika) ja 24. juuni 2008. aasta otsus kohtuasjas C-188/07: Commune de Mesquer (EKL 2008, lk I-4501, punkt 30).

asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele.⁸

30. Käesoleval juhul ei ole see aga minu arvates nii. Eelkõige ei ole ilmne, et esitatud küsimused ei ole asjakohased selle otsuse tegemiseks, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tegema, kuigi tagasisaatmisdirektiivi ülevõtmise tähtaeg ei olnud hetkel, mil eelotsusetaotluse esitanud kohus pidi hakkama S. Kadzoevi kinnipidamise õiguspärast arutama, veel möödunud.

31. Kõigepealt on teada, et see direktiiv jõustus selle artikli 22 kohaselt kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas; avaldati see 24. detsembril 2008 ja jõustus seega 13. jaanuaril 2009.

32. Selles osas ilmneb Euroopa Kohtu praktika, et kuigi liikmesriikidele, kellele direktiiv on adresseeritud, ei saa mõistagi ette heita, et nad ei võtnud seda direktiivi oma õiguskorda üle enne ülevõtmistähtaja möödumist, peavad

8 — Vt selle kohta 13. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-379/98: PreussenElektra (EKL 2001, lk I-2099, punkt 39) ja eespool viidatud kohtuotsus van der Weerd jt, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika.

nad siiski hoiduma kehtestamast õigusnorme, mis võivad direktiivis sätestatud eesmärgi saavutamist tõsiselt kahjustada.⁹

33. Euroopa Kohus on ka täpsustanud, et see hoidumiskohustus laieneb liikmesriikide kõikidele ametiasutustele, sh kohtutele. Seega alates kuupäevast, mil direktiiv on jõustunud, peavad liikmesriikide kohtud niipalju kui võimalik hoiduma tõlgendamast siseriiklikku õigust viisil, mis võib pärast ülevõtmise tähtaja möödumist tõsiselt kahjustada selle direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist.¹⁰

34. Selles osas tuleb käesolevas kohtuasjas tõdeda, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu meelest tuleb õigusnorme, mille eesmärk on muuta välismaalaste seadust, pidada tagasisaatmisdirektiivi ametlikuks ülevõtmiseks Bulgaaria õigusesse.

35. Nimelt kui siseriiklik kohus tõlgendaks ja kohaldaks seda ülevõtmisseadust ja eelkõige selle sätteid, mis käsitlevad kinnipidamise lubatud kestust, viisil, mis on vastuolus

9 — Vt 18. detsembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-129/96: Inter-Environnement Wallonie (EKL 1997, lk I-7411, punkt 45); 8. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-14/02: ATRAL (EKL 2003, lk I-4431, punkt 58) ja 22. novembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-144/04: Mangold (EKL 2005, lk I-9981, punkt 67).

10 — Vt eelkõige 4. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-212/04: Adeneler jt (EKL 2006, lk I-6057, punktid 122 ja 123) ja 23. aprilli 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-261/07 ja C-299/07: VTB-VAB ja Galatea (EKL 2009, lk I-2949, punkt 39).

nimetatud direktiiviga, ning looks nii pretse-dendid, kaasneks sellega oht, et direktiivis ette nähtud tulemuse saavutamist pärast selle ülevõtmistähtaja lõppu kahjustatakse tõsiselt.

36. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas eelotsuse küsimused ainult selleks, et tagada välismaalaste seaduse niisugune tõlgendamine ja kohaldamine, mis on koos-kõlas tagasisaatmisdirektiiviga, millega täide-takse hoidumiskohustus eespool viidatud kohtuotsuse Inter-Environnement Wallonie tähenduses, tuleb seega asuda seisukohale, et nimetatud direktiivi taotletud tõlgendus on eelotsusetaotluse esitanud kohtule kasulik, kui ta peab tegema otsuse juhtumi kohta, mille asjus on tema poole pöördutud.¹¹

37. Võib veel kerkida küsimus, et kas tuleb järeldada, et ka kolmas eelotsuse küsimus on vastuvõetav, sest see käsitleb tagasisaatmisdi-rectiivi artikli 15 lõiget 4, mida ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul sise-riiklikku õigusesse üle võetud.

38. Minu arvates tuleb sellele siiski vastata jaatavalt.

39. Selles osas kahtlen esiteks, et seda lõiget 4 saab analüüsida eraldi, sõltumatult artiklis 15 toodud teistest õigusnormidest, millega reguleeritakse kinnipidamist väljasaatmise eesmärgil.

40. Kuna selles on sätestatud, et kinnipida-mine ei ole enam õigustatud ning asjaomane isik vabastatakse viivitamatult, kui välja-saatmine ei ole enam mõistlik või ei ole enam täidetud selle artikli lõikes 1 nimeta-tud kinnipidamise tingimused, peegeldab artikli 15 lõige 4 ainult selle artikli teistes lõigetes – eelkõige lõigetes 1 ja 5 – sätestatud reeglit, mille kohaselt peab igasugune kinni-pidamine olema võimalikult lühike ning peab kestma ainult niikaua, kui on täidetud kinni-pidamise tingimused, sest see reegel kujutab endast ka tagasisaatmisdirektiivi põhjen-duses 16 meenutatud proportsionaalsuse põhimõtte väljendust.¹²

41. Eeldades, et tagasisaatmisdirektiivi arti-klis 15 toodud teised õigusnormid võeti Bulgaaria õigusesse tõesti üle, näib olevat raske väita, et selle artikli lõiget 4 ei võetud üle. Tegelikult on eelotsusetaotluse esitanud kohus ise märkinud, et ta tuletab selle õigusnormi normatiivse ulatuse välismaalaste seaduse artikli 44 lõikest 8.

11 — Selles kontekstis vt eespool viidatud kohtuotsus VTB-VAB ja Galatea, punkt 40.

12 — Vt ka käesoleva seisukoha punktid 50–52.

42. Igal juhul tuleb teiseks meeles pidada, et kohustused, mis liikmesriikidel direktiivi ülevõtmise tähtaja jooksul eespool viidatud kohtuotsuse Inter-Environnement Wallonie kohaselt on, sealhulgas kõikide siseriiklike kohtute kohustus võtta siseriikliku õiguse tõlgendamisel arvesse niisugust direktiivi, tulenevad kohustusest tagada, et pärast direktiivi ülevõtmistähtaja lõppu saavutatakse selles kirjeldatud tulemus.¹³

43. Järelikult isegi eeldades, et seaduses, millega tagasisaatmisdirektiiv Bulgaaria õigusesse üle võeti, on tõesti lünk, mis puudutab direktiivi artikli 15 lõike 4 ülevõtmist, sõltub vastus küsimusele, kas see ülevõtmata jätmine ja sellest tingitud siseriikliku kohtu otsus, mis on vastuolus direktiiviga, kahjustab selle direktiiviga ette nähtud tulemuse saavutamist, lõpuks konkreetse juhtumi konkreetsetest asjaoludest. Nii et kui kõnesolevaid õigusnorme peetakse mainitud lüngast hoolimata direktiivi lõplikuks ülevõtmiseks siseriiklike ametiasutuste poolt, võib eeldada, et niisugune oht on olemas. Seevastu kui tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõiget 4 ei olnud põhikohtuasja menetlemise ajal veel siserii-

klikku õigusesse üle võetud, sest Bulgaaria seadusandja oli otsustanud selle direktiivi ellu viia järk-järgult ja kavatses selle konkreetse õigusnormi üle võtta hiljem, vahetult enne ülevõtmistähtaja möödumist, ei saa nõustuda, et selle õigusnormi ülevõtmata jätmine või kohaldatava õiguse tõlgendus, mis läheb vastuollu selle õigusnormiga, kahjustaks tingimata direktiivis ette nähtud tulemuse saavutamist.¹⁴

44. Mõistagi on selle kohta lõpliku otsuse tegemine siseriikliku kohtu ülesanne, kuid tuleb tõdeda, et igal juhul ei ilmne eelotsuse taotlusest, et tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõike 4 konkreetne ülevõtmine oleks veel plaanis. Lisaks teatas Bulgaaria valitsus kohtuistungil, et ta peab seda õigusnormi Bulgaaria õigusesse ülevõetuks, mis ei jäta lootust, et enne ülevõtmistähtaja lõppu võetakse veel konkreetseid ülevõtmismeetmeid.

45. Sellest järeldub, et ei tundu – vähemalt mitte ilmselgelt – et selle õigusnormi tõlgendamine, mida kolmandas eelotsuse küsimuses

13 — Vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie, punktid 40 ja 44. Õigusteooria ühes osas pooldatakse ideed, et siseriiklikus kohtus peab siseriiklikke õigusnorme võimaluse korral alati tõlgendama kooskõlas direktiiviga, mille ülevõtmise tähtaeg ei ole põhikohtuasja menetlemise ajal veel möödunud, kui tegemist on siseriiklike õigusnormidega, mis kehtestati spetsiaalselt selle direktiivi ülevõtmiseks. Kuid isegi eeldades, et Euroopa Kohtu praktikas on juhiseid selle kohta (vt eelkõige 8. oktoobri 1987. aasta otsus kohtuasjas 80/86: Kolpinghuis Nijmegen, EKL 1987, lk 3969, punktid 12, 15 ja 16 koostoimes, ja 15. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-165/98: Mazzoleni ja ISA, EKL 2001, lk I-2189, punkt 17), ei ole Euroopa Kohus minu teada siiani teinud sõnaselget otsust, et on olemas selline üldine kohustus, mille kohaselt tuleb siseriiklikke õigusnorme direktiivi ülevõtmise tähtaja jooksul tõlgendada vastavalt sellele direktiivile. Seega jääb meil üle ainult analüüsida, missugust mõju võib avaldada direktiiv enne selle ülevõtmise tähtaja lõppu konkreetsel juhul, lähtudes hoidumiskohustusest, mis siseriiklikel kohtutel kohtuotsuse Inter-Environnement Wallonie kohaselt on.

14 — Vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie, punktid 46–49.

taotletakse, oleks põhikohtuasjas käsitletava vaidluse seisukohast asjakohatu.¹⁵

B – *Sisulised küsimused*

1. Esimese küsimuse punkt a

46. Selles olukorras tuleb minu meelest vastata kõikidele Administrativen sad Sofia-grad'i esitatud küsimustele.

48. Kõigepealt tuleb lühidalt kirjeldada tagasisaatmisdirektiivi nõudeid väljasaatmise eesmärgil toimuva kinnipidamise kestuse osas.

47. Lõpuks tuleb lisada, et käesolevat eelotsusetaotlust analüüsides tuleb hoolitseda selle eest, et ei aetaks segi erinevaid ajas kohaldamise küsimusi, mis on käesoleval juhul tõstatatud. Näiteks tuleb minu meelest selgelt eristada küsimust, mida ma just analüüsisin, nimelt küsimust, millisel määral võib siseriiklik kohus olla põhikohtuasjas otsuse tegemisel kohustatud võtma arvesse tagasisaatmisdirektiivi isegi enne selle ülevõtmise tähtaja möödumist, esimeses eelotsuse küsimuses käsitletud sisulisest küsimusest, kas tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigete 5 ja 6 kohustatakse võtma kinnipidamise kestuse arvutamisel arvesse ka kinnipidamise aega, mis on möödunud enne nende õigusnormide jõustumist, millega see direktiiv üle võeti. See viimane küsimus kerkib pealegi ka kohtumenetlustes, milles käsitletakse niisuguse kinnipidamise õiguspärasust, mis leiab aset pärast tagasisaatmisdirektiivi ülevõtmise tähtaja möödumist.

49. Tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõikes 5 on ühenduse seadusandja näinud ette väljasaatmise eesmärgil toimuva kinnipidamise tähtaja, mille maksimaalne kestus on kuus kuud. Nimetatud direktiivi artikli 15 lõike 6 kohaselt võivad liikmesriigid seda ajavahe-
mikku pikendada veel maksimaalselt kahe-
teistkümne kuu võrra põhjustel, mis on seotud asjaomase kolmanda riigi kodaniku koostöö puudumise või kolmandatest riikidest vajalike dokumentide hankimise viibimisega. Sellest järeldub, et kinnipidamise maksimaalne kestus ei tohi selle direktiivi järgi ületada kokku kaheksateist kuud.

50. Tuleb siiski märkida, et nõnda ette nähtud tähtaegadega on kindlaks määratud ainult kinnipidamise kestuse absoluutsed ja välised piirid. Nii et nagu ilmneb eelkõige tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigete 1 ja 5 sõnastusest, peab igasugune väljasaatmisele eelnev kinnipidamine olema võimalikult lühike ning isikut tohib kinni pidada üksnes nii kaua, kui väljasaatmist kogu nõutava

15 — Vt käesoleva seisukoha punkt 30.

hoolega ette valmistatakse või läbi viiakse. Lisaks tuleb kinnipidamine lõpetada, kui kinnipidamise tingimused ei ole enam täidetud või väljasaatmine ei ole enam mõistlik.

51. Need nõuded väljendavad samuti – nagu juba märkisin – proportsionaalsuse põhimõtet, mida kinnipidamise suhtes kohaldatakse ja mis piirab selle kestust, nagu ilmneb nimetatud direktiivi põhjendusest 16.

52. Lõpuks tuleneb ka põhiõigustest, mis on nende üldpõhimõtete lahutamatu osa, mille järgimise Euroopa Kohus tagab,¹⁶ eelkõige õigusest vabadusele niisugusena, nagu see on sätestatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 5, ei tohi kinnipidamine väljasaatmise eesmärgil ületada mõistlikku kestust, mis on vajalik, et saavutada taotletav eesmärk. Konkreetsemalt – nagu S. Kadzoev sellel teemal õigesti märkis – on sunniviisiline majutamine, mida tema suhtes väljasaatmist oodates kohaldati ja mis tuleb kahtlemata kvalifitseerida „kinnipidamiseks” tagasisaatmisdirektiivi tähenduses, vabaduse võtmine selle artikli tähenduses ning selle suhtes kohaldatakse seega nõuet,

et see peab olema põhjendatud nimetatud konventsiooni artikli 5 lõike 1 punktiga f, mis käsitleb isiku kinnipidamist tema väljasaatmiseks. Kuigi selles konventsioonis ei ole väljasaatmise eesmärgil toimuva kinnipidamise kestuse suhtes kehtestatud mingit absoluutset piiri, ilmneb Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast, et siseriiklikud ametiasutused peavad tegutsema vajaliku hoolega, et tagada, et niisuguse kinnipidamise kestus jääks võimalikult lühikeseks. Kui menetlust ei viida aga läbi nõutava hoolega, ei ole kinnipidamine enam nimetatud konventsiooni artikli 5 lõike 1 punkti f seisukohast põhjendatud.¹⁷

53. Sellest järeldub, et tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 nõuete kohaselt tuleb isiku kinnipidamine väljasaatmise eesmärgil lõpetada võimalikult kiiresti ja see muutub õigusvastaseks niipea, kui selles artiklis kehtestatud kinnipidamise „materიაalsed” tingimused – ja eelkõige nõue, et nõutava hoolega viiakse läbi väljasaatmist ja väljasaatmine on mõistlik – ei ole enam täidetud, või igal juhul kui selle direktiivi artikli 15 lõigete 5 ja 6 kohaselt arvatud kinnipidamise maksimumaegne kestus on läbi.

16 – Vt selle kohta eelkõige 18. juuni 1991. aasta otsus kohtuasjas C-260/89: ERT (EKL 1991, lk I-2925, punkt 41) ja 18. detsembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-309/96: Annibaldi (EKL 1997, lk I-7493, lk 12). Lisaks sätestatakse tagasisaatmisdirektiivi artikli 1 kohaselt selles direktiivis ühised nõuded ja kord, mida tuleb kohaldada „kooskõlas ühenduse õiguse üldpõhimõtete hulka kuuluvatele põhiõigustega ja rahvusvahelise õigusega, kaasa arvatud pagulaste kaitse ja inimõigustega seotud kohustustega”.

17 – Vt selle kohta eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 15. novembri 1996. aasta otsus kohtuasjas Chahal vs. Ühendkuningriik, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-V, punkt 113, 8. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas Mikolenko vs. Eesti, kogumikus *Recueil des arrêts et décisions* veel avaldamata, punktid 59–61; vt ka „Kakskümmend sunnist sunniviisilise tagasisaatmise kohta”, mille Euroopa Nõukogu ministrite komitee võttis vastu 4. mail 2005, põhimõtte nr 7, ning kommentaarid nende põhimõtete kohta, mille on ette valmistanud territoriaalse varjupaiga, põgenike ja kodakondsuseta isikute õiguslike aspektide ekspertide *ad hoc* komitee ja mis avaldati 2005. aasta septembris, juhtpõhimõtte nr 7 kommentaar.

54. Eelöeldut arvestades tuleb märkida, et põhikohtuasjas peab eelotsusetaotluse esitanud kohus tegema otsuse selle kohta, kas S. Kadzoevi kinnipidamine väljasaatmise eesmärgil on õiguspärane ja kas teda võib edasi kinni pidada muu hulgas muudetud välismaalaste seaduse artikli 44 lõike 8 alusel, millega tagatakse tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigete 5 ja 6 ülevõtmine Bulgaaria õigusesse jõustumisega 2009. aasta 18. mail.

55. Et ülevõtmiseseadus ei sisalda üleminekusätteid, mis käsitleksid ajalise kohaldamise tingimusi, ning seetõttu ei ole nähtud ette, et sellel seadusel oleks tagasiulatuv jõud, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma esimese küsimuse punktiga a sisuliselt teada, kas tehes otsust kinnipidamise seadusliku tähtaja kohta, peab ta võtma arvesse tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigete 5 ja 6 ülevõtmise jõustumisest varasemaid õiguslikke asjaolusid, eelkõige kinnipidamise perioode või peab ta kinnipidamise seaduslikku tähtaega vastupidi hindama üksnes sellest kuupäevast hilisemate faktiliste asjaolude ja kinnipidamisperioodide põhjal.

56. Selles osas tuleb kõigepealt meenutada põhimõtteid, mis Euroopa Kohus on välja toonud õigusnormide ajalise mõju osas.

57. Kuigi õiguskindluse põhimõtte keelab üldiselt tõesti õigusnormi tagasiulatuvalt kohaldada¹⁸, ei saa selle põhimõtte kohaldamisala väljakujunenud kohtupraktika järgi laiendada nii, et see hakkab üldiselt takistama uue õigusnormi kohaldamist varasema õigusnormi kehtivusajal tekkinud olukorra tulevastele tagajärgedele.¹⁹

58. Nii et Euroopa Kohus on oma väljakujunenud kohtupraktikas kinnitanud põhimõtet, et uut õigusnormi kohaldatakse otsekohe olukordade suhtes, mis veel kestavad, kuid tekkisid endise õigusnormi kehtimise ajal.²⁰

59. Kui aga tegemist on olukordade või õigustega, mis tekkisid enne materiaalõiguse normide jõustumist, tuleb neid norme õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtete järgimise tagamiseks tõlgendada nii, et need on enne nende jõustumist tekkinud olukordade suhtes kohaldatavad üksnes siis, kui selline võimalus tuleneb selgelt nende sõnastusest, eesmärgist või ülesehitusest.²¹ Menetlusnorme kohaldatakse seevastu üldiselt

18 — Vt selle kohta eelkõige 6. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-154/05: Kersbergen-Lap ja Dams-Schipper (EKL 2006, lk I-6249, punkt 42).

19 — Vt eelkõige 11. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-334/07 P: komisjon vs. Freistaat Sachsen (EKL 2008, lk I-9465, punkt 43).

20 — Vt selle kohta 10. juuli 1986. aasta otsus kohtuasjas 270/84: Licata vs. EMSK (EKL 1986, lk 2305, punkt 31); 29. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-60/98: Butterfly Music (EKL 1999, lk I-3939, punkt 24) ja 29. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-162/00: Pokrzeptowicz-Meyer (EKL 2002, lk I-1049, punkt 50).

21 — Vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Pokrzeptowicz-Meyer, punkt 49.

kõikide nende jõustumise hetkel poolleiolevate vaidluste suhtes.²²

60. Järgnevalt tuleb käesolevat juhtumit nendest põhimõtetest lähtudes lähemalt analüüsida.

61. Kõigepealt peab märkima, et põhikohtuasja aluseks olevat faktilist olukorda, nimelt S. Kadzoevi kinnipidamist, ei saa ilmselgelt – ja hoolimata sellest, et see sai alguse enne tagasisaatmisdirektiivi Bulgaaria õigusesse üle võtva seaduse jõustumist – pidada olukorraks, mis lõppes või tekkis enne selle seaduse jõustumist ja mille suhtes seda seadust kohaldatakse seega „tagasiulatuvalt”. Tege- mist on pigem puhtakujulise kestva olukor- raga, mis sai alguse minevikus, kuid mis põhikohtuasja menetlemise ajal veel kestab. See, kui käesoleva juhtumi suhtes kohalda- takse ülevõtmisseaduse kaudu tagasisaatmis- direktiivi, et teha otsus S. Kadzoevi kinni- pidamise õiguspärasuse ja kinnipidamise võimaliku pikendamise kohta, kuulub seega selle eespool viidatud Euroopa Kohtu kinni- tatud ja hästi tuntud põhimõtte kohaldamis- alasse, et uusi õigusnorme kohaldatakse otsekohe poolleiolevate olukordade suhtes.²³

22 — Vt eelkõige 6. juuli 1993. aasta otsus liidetud kohtu- asjades C-121/91 ja C-122/91: CT Control (Rotterdam) ja JCT Benelux vs. komisjon (EKL 1993, lk I-3873, punkt 22).

23 — Vt eespool viidatud kohtuotsus Pokrzeptowicz-Meyer, punkt 52.

62. Eelöeldut arvestades on vaja veel teha kindlaks, kas kinnipidamise õiguspärasust on võimalik analüüsida üksnes niivõrd, kuivõrd see kinnipidamine leidis aset pärast ülevõt- misseaduse jõustumist.

63. Mulle ei tundu, et kinnipidamise kes- tust oleks tagasisaatmisdirektiivis sätestatud kinnipidamise kestust reguleerivate õigusnor- mide kohaldamisel võimalik niiviisi jaotada.

64. Meenutan selles osas esiteks, et tagasi- saatmisdirektiivi artikli 15 lõigetes 5 ja 6 kehtestatud kinnipidamise maksimaalsed tähtajad on osa õigusnormide kogumist, mille eesmärk on tagada, et kinnipidamine oleks proportsionaalne, st et selle kestus oleks võimalikult lühike ja igal juhul mitte üle kuue kuu või kestaks vajaduse korral ettenähtud kaheksateist kuud.²⁴ Kui niisuguses kohtu- asjas nagu käesolev tuleb sisuliselt hinna- ta, kas kinnipidamise kestus on mõistlik ja kas selle jätkamine on veel põhjendatud, ei näe ma, kuidas saaks seda arukalt teha mingil muul viisil, kui võttes arvesse kinnipidamise tegelikku kogukestust. Igal juhul näib äärmi- selt meelevaldne jätta kinnipidamise kestuse analüüsimisel teatavad perioodid kõrvale põhjendusel, et need on varasemad ülevõt- misseaduse jõustumisest. Tagasisaatmisdirek- tiivi nõuete niisuguse tõlgenduse tagajärg oleks mõistagi see, et siseriiklik kohus võib teha ülevõtmisseaduse põhjal järelduse, et

24 — Vt selle kohta käesoleva seisukoha punktid 49–53.

isiku edasine kinnipidamine väljasaatmise eesmärgil on proportsionaalne, st õigustatud hoolimata sellest, et asjaomast isikut peetakse kinni pikka aega, mis ei tundu mulle eriti vastuvõetav.

65. Teiseks tuleb vastata küsimusele, milline on tegelikult tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigetes 5 ja 6 kehtestatud kinnipidamise maksimaalsete tähtaegade eesmärk. Teiste sõnadega, kas nende õigusnormidega püütakse sisuliselt saavutada, et alates nende ülevõtmisest siseriiklikku õigusesse saaks parasjagu kestvat kinnipidamist pikendada veel ainult maksimaalselt kaheksateistkümneks kuuks ja sõltumata ajast, mis juba kinnipeetuna veedeti, või tuleb neid norme hoopis mõista nii, et nendes on näidatud kinnipidamise maksimaalne lubatud kestus selles mõttes, et „kedagi ei tohi väljasaatmise eesmärgil kinni hoida üle kaheksateistkümnepäeva”, mille tagajärg on see, et isiku puhul, keda on selle õigusnormi siseriiklikku õigusesse üle võtva normi jõustumise hetkeks kinni peetud näiteks juba kolm kuud, ei tohi seda kinnipidamist pikendada enam rohkem kui viieteistkümnepäeva võrra ning isik, keda on selleks hetkeks kinni peetud juba üle kaheksateistkümnepäeva, st üle maksimaalse kestuse, tuleb viivitamatult vabastada?

66. Lähtudes nende õigusnormide eesmärgist, millega kehtestatakse väljasaatmise eesmärgil toimuva kinnipidamise maksimaalsed tähtajad, eesmärgist, milleks on tagada eelkõige asjaomase isiku põhiõigus vabadusele, peab minu arvates selgelt peale jääma see teine tõlgendus, kusjuures igasu-

guste erandite suhtes peavad kehtima ranged tingimused.

67. Esitatud põhjendustest lähtudes teen ettepaneku vastata esimese eelotsuse küsimuse punktile a nii, et hinnates, kas kinnipidamise kestus on õiguspärane ja kas isikut võib edasi kinni pidada seaduse alusel, millega võeti siseriiklikku õigusesse üle tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõiked 5 ja 6, tuleb võtta arvesse selle kinnipidamise tegelikku kestust, sealhulgas seega ka kinnipidamisperioode enne ülevõtmisseaduse jõustumise kuupäeva.

2. Esimese küsimuse punkt b ja teine küsimus

68. Need küsimused käsitlevad nende kinnipidamisperioodide arvessevõtmist tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigetes 5 ja 6 ette nähtud kinnipidamise tähtaegade arvutamisel, mil väljasaatmisotsuse täitmine oli peatatud.

69. Ma analüüsin kõigepealt teist küsimust, milles käsitletakse väljasaatmisotsuse täideviimise peatamist seetõttu, et selle otsuse peale esitatud kaebuse põhjal algatati menetlus, siis teiseks veidi erilisemat

juhtumit, mil selle täideviimine peatati seetõttu, et algatati esimese küsimuse punktis b osutatud varjupaigamenetlus. Kõigepealt tuleb lisada, et mõlemal juhul peab – nagu selgub eelotsusetaolusest – lähtuma eeldusest, et kõnesolev kolmanda riigi kodanik, nimelt S. Kadzoev mitte ainult ei elanud ajal, mil asjaomase väljasaatmisotsuse täideviimine oli peatatud – nagu märgitakse – edasi samas väljasaatmiskeskuses, vaid viibis seal ikka sama sunniviisilise majutamise (kinnipidamise) korralduse alusel.

70. Kõigepealt on vaja korrata, et kuna sunniviisiline kinnipidamine kujutab endast vabaduse võtmist, tuleb nende asjaolude tõttu, mille olemasolul see on lubatud, seda tõlgendada rangelt, sest tegemist on erandiga individuaalse vabaduse põhitagatisest.²⁵

71. Seejärel tuleb märkida, et tagasisaatmis-direktiivi artikli 15 lõigete 5 ja 6 sõnastus ei sisalda midagi, mis võimaldaks asuda seisukohale, et nendes õigusnormides ette nähtud kinnipidamise maksimaalse kestuse arvutamisel ei ole vaja arvesse võtta väljasaatmise eesmärgil toimuva kinnipidamise teatavaid perioode ning seda eelkõige väljasaatmis-otsuse täideviimise peatamise tõttu.

72. Nimelt on tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõikes 5 nähtud üsna absoluutses sõnastuses ette, et iga liikmesriik sätestab kinnipidamise piiratud kestuse, „mis ei tohi ületada kuut kuud”. Seejärel ilmneb sama direktiivi artikli 15 lõike 6 sõnastusest selgelt, et seda ajavahemikku tohib pikendada üksnes erandkorras ja igal juhul ainult piiratud ajaks, mis ei või ületada veel kahteteist kuud.

73. Lisaks on tingimused, mil kinnipidamis-aja niisugune pikendamine võib kõne alla tulla, selgelt ja ammendavalt näidatud selles sättes, milles on nimetatud juhtumid, mil on hoolimata kõigist mõistlikest pingutustest tõenäoline, et väljasaatmistoiming kestab asjaomase kolmanda riigi kodaniku koostöö puudumise või kolmandatest riikidest vajalike dokumentide hankimise viibimise tõttu kauem. Ühenduse seadusandja lisis need pikendamise põhjused, et võtta arvesse praktilisi raskusi, mis võivad liikmesriikidel nende territooriumil ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike väljasaatmisel tekkida.

74. Tuleb aga märkida, et väljasaatmisotsuse täideviimise peatamine seetõttu, et selle otsuse peale esitatud kaebuse põhjal algatati menetlus, ei kuulu nende pikendamise põhjuste hulka ja igal juhul ei ole tagasisaatmis-direktiivi artikli 15 lõigetes 5 ja 6 ette nähtud mingisugust kinnipidamise kestuse pikendamist kauemaks kui veel kahteistkümneks kuuks.

25 – Vt käesoleva seisukoha punkt 52; vt selles osas ka Euroopa Inimõiguste Kohtu 27. aprilli 2006. aasta otsus Mohd vs. Kreeka, punkt 18.

75. Järelikult ei saa tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõikeid 5 ja 6 spetsiaalsete sellesisulistele õigusnormide puudumise tõttu tõlgendada nii, et need võimaldavad jätta kinnipidamise kestuse arvutamisel selle artikli järgi arvesse võtmata kinnipidamise perioodid, mil väljasaatmisotsuse täideviimine oli peatunud seetõttu, et selle otsuse peale esitatud kaebuse põhjal algatati menetlus – arvesse võtmata jätmine, mis tooks kaasa selle, et isikut on võimalik väljasaatmise eesmärgil kinni pidada üle maksimaalse aja, milleks on kehtestatud kaheksateist kuud.

77. Ei seda otsust ega selle aluseks olevat arutluskäiku ei saa siiski otseselt üle võtta käesoleval juhul, sest kõnesolevad tähtjad on erinevat laadi. Kui kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud kohtuotsus Petrosian, kõne all olev tähtaeg määrab kindlaks aja, mis on palve esitanud liikmesriigi käsutuses, et anda varjupaigataotleja üle tema tagasivõtmiseks kohustatud riigile, on tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigetes 5 ja 6 ette nähtud maksimaalse tähtaja eesmärgiks piirata vabaduse võtmist isikult, kes pealegi ei teinud muud, kui viibis riigis ebaseaduslikult, nii, et selle vabaduse võtmise kestus jääb mõistlikuks. Lisaks piiravad käesolevas kohtuasjas vaadeldavad tähtjad väljasaatmise eesmärgil toimuva kinnipidamise kestust, mitte – vähemalt mitte otseselt – väljasaatmismenetluse kui sellise läbiviimist, mis hõlmab väljasaatmisotsuse peale esitatud kaebusi, kui neid on.

76. Seda järeldust ei sea minu meelest kahtluse alla Euroopa Kohtu otsus kohtuasjas Petrosian jt²⁶, millele Bulgaaria valitsus viitas ja mis puudutab määruse (EÜ) nr 343/2003²⁷ tõlgendamist. Selles kohtuasjas leidis Euroopa Kohus sisuliselt, et kui siseriiklik õigus näeb ette kaebuse peatava toime, hakkab määruse artikli 20 lõike 1 punktis d ette nähtud üleandmise tähtaeg kulgema esialges üleandmise menetlust peatavast esialgse õiguskaitse määrusest, vaid alles alates kohtulahendist, milles tehakse otsus menetluse põhjendatuse kohta.²⁸

78. Mis puudutab lõpuks asjaolusid, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus on teise küsimuse raames viidanud, st kahtlusi kolmanda riigi kodaniku isiku osas, tema elatusvahendite puudumist või tema agressiivset käitumist, siis need asjaolud ei ole ilmselgelt olulised põhimõttelises küsimuses, kas kinnipidamise perioodi, mil väljasaatmisotsuse täideviimine oli peatunud selle otsuse peale esitatud kaebuse põhjal algatatud menetluse tõttu, tuleb võtta tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigetes 5 ja 6 ette nähtud kinnipidamise tähtaegade arvutamisel.²⁹ Selles kontekstis ei ole eriti oluline, kas isik elas sellel ajavahemikul edasi samas kinnipi-

26 — 29. jaanuari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-19/08: Petrosian jt (EKL 2009, lk I-495).

27 — Nõukogu 18. veebruari 2003. aasta määrus (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest (ELT L 50, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 109).

28 — Euroopa Kohus on selles osas eelkõige märkinud, et arvestades kõnesoleva tähtaja kehtestamise eesmärki, peab liikmesriikidele jääma kuuekuuline tähtaeg, mida neil tuleb maksimaalselt kasutada üleandmise tehniliste üksikasjade ärakorraldamiseks. Vastasel juhul võivad liikmesriigid esialgse otsuse peatavat mõju eirata või selle tühistada, et neil oleks piisavalt aega varjupaigataotleja üleviimise korraldamiseks.

29 — Vt ka selle kohta käesoleva seisukoha punkt 101.

damise erikeskuses; ainus küsimus, mis on kinnipidamise maksimaalse kestuse arvutamisel määrav, on küsimus, kas seda isikut peeti sellel ajavahemikul tõesti väljasaatmise eesmärgil kinni.

79. Esitatud põhjendustest lähtudes tuleb teisele eelotsuse küsimusele vastata nii, et kinnipidamise kestuse arvutamisel tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigete 5 ja 6 kohaselt tuleb võtta arvesse kinnipidamise perioodi, mil väljasaatmisotsuse täideviimine oli peatatud siseriikliku spetsiaalse sätte alusel seetõttu, et selle otsuse peale esitatud kaebuse põhjal algatati menetlus.

80. Mis puudutab teiseks küsimust, kas tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigetes 5 ja 6 silmas peetud väljasaatmise eesmärgil toimuva kinnipidamise tähtajad peavad hõlmama ka ajavahemikku, mil väljasaatmisotsuse täideviimine oli peatatud seetõttu, et asjaomane kolmanda riigi kodanik oli algatanud varjupaigamenetluse, siis kõigepealt tuleb märkida, et direktiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt kohaldatakse seda direktiivi ainult kolmanda riigi kodanike suhtes, kes viibivad liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult.

81. Nagu on aga märgitud tagasisaatmisdirektiivi põhjenduses 9, ei tohiks kooskõlas nõukogu 1. detsembri 2005. aasta direktiiviga 2005/85/EÜ liikmesriikides pagulasseisundi omistamise ja äravõtmise menetluse miinimumnõuete kohta³⁰ kolmanda riigi kodanikku, kes on liikmesriigis varjupaika taotlenud, käsitleda liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult viibiva isikuna seni, kuni on jõustunud taotluse kohta tehtud eitav otsus või otsus, millega lõpetatakse tema õigus viibida riigis varjupaigataotlejana.

82. Sellest järeldub, et varjupaika taotlenud kolmanda riigi kodanik ei kuulu – või sõltuvalt juhtumist – ei kuulu enam tagasisaatmisdirektiivi kohaldamisalasse, niikaua kui kestab tema varjupaigataotluse läbivaatamise menetlus.

83. Kuna varjupaigataotlejat ei saa enam pidada liikmesriigi territooriumil ebaseaduslikult viibivaks isikuks ja ta ei kuulu enam tagasisaatmisdirektiivi kohaldamisalasse, ei saa tema kinnipidamist väljasaatmismeehme täideviimise tagamiseks enam pidada selle direktiivi kohaselt põhjendatuks.

30 — ELT L 326, lk 13.

84. Tema staatust ja õigusi varjupaigataotlejana reguleerivad siis kohaldatavad rahvusvahelised ja ühenduse varjupaika käsitlevad õigusnormid, eelkõige Genfi 28. juuli 1951. aasta pagulasseisundi konventsioon ning direktiiv 2005/85 ja nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiiv 2003/9/EÜ millega sätestatakse varjupaigataotlejate vastuvõtu miinimumnõuded³¹.

85. Selles osas tuleb märkida, et isegi kui isikut ei peeta kinni ainult sel põhjusel, et ta on varjupaigataotleja,³² ei ole varjupaigataotleja kinnipidamine iseenesest rahvusvahelise ja ühenduse varjupaigaõiguse kohaselt välis-
tatud.³³

86. Nõnda näiteks on direktiivi 2003/9 artiklis 7 ette nähtud kinnipidamine, kui see osutub õiguslikel või avaliku korraga seotud põhjustel vajalikuks. Igal juhul peab varjupaigataotleja niisugune kinnipidamine olema loomulikult põhjendatud ja õigustatud eritingimustega, mis on nähtud ette varjupaika reguleerivates asjakohastes õigusnormides, ning see ei saa olla juriidiliselt põhjendatud õigusega, mis reguleerib riigis ebaseaduslikult viibivate isikute staatust.

31 — EÜT L 31, lk 18; ELT eriväljaanne 19/06, lk 101.

32 — Vt selle kohta näiteks direktiivi 2005/85 artikli 18 lõige 1.

33 — Vt selles kontekstis eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu 29. jaanuari 2008. aasta otsus Saadi vs. Ühendkuningriik, punkt 65, ja Euroopa Inimõiguste Kohtu 24. jaanuari 2008. aasta otsus kohtuasjas Riad ja Idiab vs. Belgia, punkt 70; vt ka Inimõiguste komitee teatis nr 560/1993: Austraalia. 30.4.97. CCPR/C/59/D/560/1993, punkt 9.3.

87. Minu arvates annab see analüüs käesolevast juhtumist kirju pildi.

88. Kui S. Kadzoevit peeti varjupaigataotluse läbivaatamise ajal kinni sunniviisilise majutamise korralduse alusel, mis anti varjupaika reguleerivate asjaomaste õigusnormide kohaselt, ei saa seda kinnipidamist lugeda kinnipidamiseks väljasaatmise eesmärgil tagasisaatisdirektiivi tähenduses. Selle kestust ei saa seega reguleerida nimetatud direktiivi artikkel 15 ja niisiis ei saa seda selles artiklis ette nähtud kinnipidamise tähtaegade arvutamisel arvesse võtta.³⁴

89. Kui aga S. Kadzoevit peetaks lihtsalt pärast varjupaiga taotlemist edasi kinni esialgse majutamiskorralduse alusel, ilma et

34 — Mitte rohkem kui võimalikke perioode, mil vabadsus on võetud muudel õiguslikel alustel, näiteks siseriikliku karistusõiguse kohaselt.

ametiasutused oleksid teinud eraldi kinnipidamise otsust, oleks ta sel ajavahemikul tõesti ikka väljasaatmise eesmärgil kinni peetud, kuigi esitatud põhjendustest lähtudes tuleb seda kinnipidamist lugeda õigusvastaseks. Niisugusel juhul tuleb ajavahemikku, mil kestis varjupaigamenetlus, samadel põhjustel nagu siis, kui väljasaatmisotsuse täideviimine on peatatud kohtule kaebuse esitamise tõttu, tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigetes 5 ja 6 ette nähtud maksimaalsete tähtaegade arvutamisel arvesse võtta.

90. Ma lisan, et kolmanda riigi kodaniku väljasaatmise eesmärgil toimuva tegeliku kinnipidamise maksimaalset kestust ei saa pikendada õigusvastase kinnipidamise ajavahemikuga.

91. Isegi kui Euroopa Kohtu käsutuses oleva teabe põhjal näib, et põhikohtuasjas on ülekaalus see teine juhtum, otsustab siseriiklik kohus seda, kas sunniviisiline majutamine ajavahemikul, mille jooksul isik oli varjupaiga-

gataotleja, oli põhjendatud varjupaigamenetlusi käsitlevate asjakohaste õigusnormidega või oli ikka põhjendatud kinnipidamisega, mille eesmärk on tagada riigis ebaseaduslikult viibiva kolmanda riigi kodaniku väljasaatmine.

92. Esitatud põhjendustest lähtudes teen ettepaneku vastata esimese eelotsuse küsimuse punktile b nii, et tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõikeid 5 ja 6, mis käsitlevad väljasaatmise eesmärgil toimuva kinnipidamise maksimaalset kestust, ei kohaldata põhimõtteliselt perioodide suhtes, mil varjupaigataotlejat hoiti kinni varjupaigamenetluse raames. Kui kolmanda riigi kodanikku hoitakse siiski edasi väljasaatmise eesmärgil kinni tagasisaatmisdirektiivi tähenduses pärast seda, kui ta taotles varjupaika, ja niikaua, kui seda taotlust läbi vaadatakse, tuleb seda kinnipidamise perioodi tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigetes 5 ja 6 ette nähtud kinnipidamise tähtaegade arvutamisel arvesse võtta.

3. Kolmas küsimus

93. Oma kolmanda küsimusega püüab eelotsusetaotluse esitanud kohus saada mõiste „väljasaatmine on mõistlik” tagasisaatmisdi-

rektiiv artikli 15 lõike 4 tähenduses selgituse, mille puhul on võetud arvesse käesoleva juhtumi asjaolusid.

kõiki asjaolusid, on väljasaatmine veel mõistlik, hindab muidugi siseriiklik kohus.

94. Selle õigusnormi kohaselt ei ole kinnipidamine enam õigustatud ja isik vabastatakse viivitamatult, „[k]ui ilmneb, et väljasaatmine ei ole enam mõistlik õiguslikel või muudel kaalutlustel”.

95. See nõue peegeldab asjaolu, et ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku kinnipidamine on õigustatud üksnes tema väljasaatmiseks ja seoses poolleilolevate väljasaatmismenetlustega, mida viiakse läbi nõutava hoolega, mis eeldab, et väljasaatmine peab olema võimalik. Nagu aga ilmneb tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõike 4 sõnastusest, ei piisa selles osas väljasaatmise abstraktsest või teoreetilisest võimalikkusest, ilma et oleks täpsustatud selle ajakava või tõenäosust. Peab eksisteerima „mõistlik”, st realistlik võimalus kinnipeetav isik mõistliku aja jooksul välja saata.³⁵

96. Eelöeldut arvestades tuleb märkida, et seda, kas võttes arvesse käesoleva juhtumi

97. Seoses asjaoludega, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus on kolmanda küsimuse raames kirjeldanud, tuleb siiski täpsustada, et väljasaatmine ei tundu enam olevat mõistlik, kui näib ebatõenäoline, et asjaomane kolmas riik annab veel mõistliku aja jooksul oma nõusoleku, et võtab asjaomase isiku tagasi, või kui väljasaatmine antud tagasivõtmise nõusoleku alusel ei tundu enam võimalik mõistliku aja jooksul, ükskõik missugune on selle põhjus.

98. Lõpuks on ilmselge, et kui tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigete 5 ja 6 kohaselt arvatud kinnipidamise maksimaalsed tähtajad on ammendatud, tuleb asjaomane isik igal juhul viivitamatult vabastada, sõltumata sellest, kas väljasaatmine on mõistlik.³⁶

35 — Vt selle kohta territoriaalse varjupaiga, põgenike ja kodakondsuseta isikute õiguslike aspektide ekspertide *ad hoc* komitee kommentaar ja viidatud kohtupraktika eespool mainitud juhtpõhimõtte nr 7 kohta, mis käsitleb sunniviisilist tagasisaatmist.

36 — Võttes arvesse käesoleva juhtumi faktilisi asjaolusid, eelkõige S. Kadzoevi kinnipidamise kestust ning esimesele ja teisele eelotsuse küsimusele välja pakutud vastuseid, võib tegelikult tekkida kahtlus, kas see küsimus on põhikohtuasja seisukohast asjakohane.

99. Ma teen seega ettepaneku vastata kolmandale eelotsuse küsimusele nii, et isik, keda hoitakse kinni väljasaatmise eesmärgil, tuleb viivitamatult vabastada, kui ei näi olevat enam realistlik, et teda on võimalik välja saata mõistliku aja jooksul. Väljasaatmine ei tundu enam mõistlik, kui näib ebatõenäoline, et asjaomane kolmas riik annab veel mõistliku aja jooksul oma nõusoleku, et võtab asjaomase isiku tagasi, või kui väljasaatmine antud tagasivõtmise nõusoleku alusel ei tundu enam võimalik mõistliku aja jooksul, ükskõik missugune on selle põhjus.

101. Selles osas piisab, kui märkida, et kinnipidamise pikendamine mainitud asjaolude tõttu oleks otseses vastuolus tagasisaatmisdirektiivi sätetega, mis käsitlevad ebaseaduslikult riigis viibiva kolmanda riigi kodaniku kinnipidamist ja näevad ette – nagu ilmneb minu eelnevatest kaalutlustest³⁷ – et kinnipidamine on lubatud üksnes viimase abinõuna, mis täiendab kõiki teisi, leebemaid haldusmeetmeid ja peab olema rangelt põhjendatud, seda võib kasutada ainult väljasaatmismenetluse eesmärgil ja sellega seoses ning seda ainult maksimaalselt kaheksateistkümne kuu jooksul.³⁸

4. Neljas eelotsuse küsimus

100. Oma neljanda küsimusega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõiked 4 ja 6 võimaldavad asjaomast isikut mitte viivitamatult vabastada, isegi kui selles direktiivis ette nähtud kinnipidamise maksimaalne kestus on ületatud, põhjendusel, et tal ei ole kehtivaid dokumente, tema käitumine on olnud agressiivne ja tal ei ole oma elatusvahendeid ning ükski kolmas isik ei ole kohustunud teda ülal pidama.

102. Neljandale küsimusele tuleb seega vastata, et väljasaatmise eesmärgil toimuvat kinnipidamist ei tohi enam pikendada üle tagasisaatmisdirektiivi artikli 15 lõigetes 4 ja 6 ette nähtud maksimaalse tähtaja niisugustel põhjustel nagu kehtivate isikut tõendavate dokumentide puudumine, asjaomase isiku agressiivne käitumine või oma elatusvahendite või muude materiaalsete vahendite puudumine, mis võimaldaksid asjaomase liikmesriigi territooriumil elada.

37 — Vt eelkõige käesoleva seisukoha punktid 48–53 ja 70–73.

38 — Tuleb lisada, et alati jääb võimalus pidada isikut agressiivse käitumise tõttu kinni mõnel muul siseriiklikust õigusest tuleneval õiguslikul alusel, näiteks õigusaktid, mille eesmärk on kaitsa avalikku korda, või karistusõigus.

V – Ettepanek

103. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku tunnistada eelotsuse küsimused vastuvõetavaks ja vastata Administrativen sad Sofia-gradile järgmiselt:

- hinnates, kas kinnipidamise kestus on õiguspärane ja kas isikut võib edasi kinni pidada seaduse alusel, millega võeti siseriiklikku õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiivi 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel artikli 15 lõiked 5 ja 6, tuleb võtta arvesse selle kinnipidamise tegelikku kestust, sealhulgas seega ka kinnipidamisperioode enne ülevõtmiseseaduse jõustumise kuupäeva;

- direktiivi 2008/115 artikli 15 lõikeid 5 ja 6, mis käsitlevad väljasaatmise eesmärgil toimuva kinnipidamise maksimaalset kestust, ei kohaldata põhimõtteliselt perioodide suhtes, mil varjupaigataotlejat hoiti kinni varjupaigamenetluse raames. Kui kolmanda riigi kodanikku hoitakse siiski edasi väljasaatmise eesmärgil kinni nimetatud direktiivi tähenduses pärast seda, kui ta taotles varjupaika, ja niikaua, kui seda taotlust läbi vaadatakse, tuleb seda kinnipidamise perioodi selle direktiivi artikli 15 lõigetes 5 ja 6 ette nähtud kinnipidamise tähtaegade arvutamisel arvesse võtta;

- kinnipidamise kestuse arvutamisel direktiivi 2008/115 artikli 15 lõigete 5 ja 6 kohaselt tuleb võtta arvesse kinnipidamise perioodi, mil väljasaatmisotsuse täideviimine oli peatatud siseriikliku spetsiaalse sätte alusel seetõttu, et selle otsuse peale esitatud kaebuse põhjal algatati menetlus;

- isik, keda hoitakse kinni väljasaatmise eesmärgil, tuleb viivitamatult vabastada, kui ei näi olevat enam realistlik, et teda on võimalik välja saata mõistliku aja jooksul. Väljasaatmine ei tundu enam mõistlik, kui näib ebatõenäoline, et asjaomane kolmas riik annab veel mõistliku aja jooksul oma nõusoleku, et võtab asjaomase isiku tagasi, või kui väljasaatmine antud tagasivõtmise nõusoleku alusel ei tundu enam võimalik mõistliku aja jooksul, ükskõik missugune on selle põhjus;

- väljasaatmise eesmärgil toimuvat kinnipidamist ei tohi enam pikendada üle direktiivi 2008/115 artikli 15 lõigetes 4 ja 6 ette nähtud maksimaalse tähtaja niisugustel põhjustel nagu kehtivate isikut tõendavate dokumentide puudumine, asjaomase isiku agressiivne käitumine või oma elatusvahendite või muude materiaalsete vahendite puudumine, mis võimaldaksid asjaomase liikmesriigi territooriumil elada.